

GYÜMÖLCSKERTÉSZ.

A KÖZSÉGI FAISKOLÁK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 10-én és 25-én.

KIADJA A FÖLDMÍVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTER.

Szerkeszti: **MOLNÁR ISTVÁN,**

kir. tanácsos, orsz. gyümölcsészeti és fatenyésztési ministeri biztos.

Előfizetési ára egész évre ugy községeknek, mint magánosoknak két korona, mely a lap kiadóhivatalának: Athenaeum r. társulatnak Budapest, VII., Kerepest-út 54. sz. egyszerre küldendő be.

A m. k. Belügyministerium 1891. évi 33,881. sz. rendelete szerinte közlőnyre minden község előfizetni tartozik. — A Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministerium 20,899/1891. sz. a. az összes felekezeti hatóságoknak ajánlotta.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület felhívása.

A szőlő és gyümölcs postai, illetve vasuti szállításánál ezidőszert használatban levő kosarak és ládák nem felelnek meg azon céljuknak, melyre szánvák, részben azért, mert azokban a gyümölcs zuzódik, részben azért, mert súlyuk aránylag nagy és célszerűtlen alakjuk miatt waggonrakományban való szállításnál a waggon hordképessége nem használható ki teljesen.

Ez okból oly kosarak és ládák, illetve oly alapsomagolás bevezetése kívánatos a forgalomba, melyek az ezidőszert használatban levő kosarak és ládák fentemlitett hátrányait kiküszöböljék.

Tudomással bírván arról, hogy újabb időben többen készítettek különféle alaku és anyagu ily kosarakat, melyeket forgalomba hozni óhajtanak — van szerencsém mindazokat, — akik sulyt helyeznek arra, hogy készítményeik egy az illetékes tényezőkből összehívandó bizottságnak bemutatassanak és kipróbáltassanak — felkérni, hogy készítményeikből mielőbb 2—2 példányt az Országos Magyar Gazdasági Egyesület címére, Budapest, IX., Köztelek, márczius 20-áig beküldeni sziveskedjenek.*)

A beküldendő minták az OMGE. gyümölcs-termesztési bizottságának f. évi április hó 5-én d. u. 4 órakor tartandó ülésén fognak bemutatni. Ezen az ülésen a beküldők is megjelenhetnek.

Forster Géza,
igazgató.

A gyümölcsstermesztés előmozdításáról szóló törvény Szerbiában.

Szerbiában nemrég lépett életbe a gyümölcsstermesztés előmozdításáról szóló törvény, a melynek figyelemreméltó rendelkezéseit a következőkben ismertetjük.

*) A mennyiben t. Olvasóink közül egyesek csomagoló készítményeiket bemutatni óhajtanák és a felhívásról csak most értesülnének, — reánk való hivatkozással e hó végeig beküldhetik készítményeiket a »Köztelek«-be. Szerk.

A törvény mindenekelőtt kötelezi az összes járásokat, hogy három éven belül gyümölcsfa-iskolákat állítsanak fel legalább öt hektárnyi területen, a melyekben mindennemű gyümölcs-csemeték s egyéb hasznos fák és cserjék fognak termeltetni. A közgazdasági minister egyes esetekben megengedheti, hogy két szomszédos járás egy közös faiskolát állítson föl legalább 10 hektárnyi területen.

A faiskolák felállításáról, azok fejlesztéséről és a termelt csemeték fölhasználásáról, a járási gazdák tartoznak gondoskodni, akik egyuttal a faiskolák kezelői is. A faiskolák kezeléséhez a járási gazdák megfelelő számú segédszemélyzetet és munkásokat kapnak. A faiskola-kezelő segédeket a közgazdasági minister nevezi ki; illetményeik 800—1000 dinár évi fizetés, szabad lakás és fűtés.

A járási gyümölcsfa-iskolákat azokban a helységekben kell fölállítani, ahol a járási hatóságok székelnek; ha ilyenben erre alkalmas telek nincs, a faiskola a legközelebb fekvő községben is fölállítható. A faiskola számára szükséges telket a járási főnök elnöklete alatt egy bizottság szemeli ki; ha a kitűzött célra alkalmas földterület a község birtokában van, akkor első sorban ez választandó ki; ha a község ily telekkel nem rendelkezik, az kisajátítás útján magánszemélyektől szerzendő meg. Ha valahol azonban a célra alkalmas állami birtok van, legelső sorban ez veendő figyelembe, ha annak e célra való fölhasználását a közgazdasági minister engedélyezi.

A járási faiskolákban oly gyümölcsfajok, hasznos fák és cserjék fognak tenyészteni, amelyek a helyi viszonyoknak megfelelnek.

A selyemtenyésztés előmozdítása céljából minden faiskolában különös figyelem fordítandó a fehér eperfa csemetéinek termelésére.

A járási gazdáknak, mint a faiskolák vezetőinek kötelességük évenként legalább kétszer gyakorlati tanfolyamot tartani a faiskolák területén a gyümölcsstermesztésről és nemesítésről. E gyakorlati tanfolyamokra a járáshoz tartozó minden község mindannyiszor legalább két szegény ifjút tartozik felküldeni, akik a tanfolyam tartama alatt a község

költségén tartatnak el, ha saját költségen való hallgató nem jelentkezik. Ugyiszintén kötelességük a faiskola-kezelőknek, hogy a faiskola látogatóinak gyakorlati útmutatást adjanak a gyümölcsfák ültetéséről és nemesítéséről.

A termelt csemeték csekély ellenszolgáltatás ellenében magánszemélyeknek és pedig, első sorban a járáshoz tartozóknak adatnak ki; azonkívül utak, utcák és üres községi terek befásítására, homokterületek és vizpartok megerősítésére használandók fel. A fehér eperfa csemetéi mindenkinek díjtalanul szolgáltatnak ki. A vasuti vonalak befásításáról külön rendelet fog intézkedni.

A törvény kötelezi a községeket, hogy a faiskolákból nekik kiosztott csemetéket a kezelő által kijelölt helyen és módon, saját költségükön kiültessék; felelősek minden egyes, ily módon kiültetett fáért, s minden kivesszett fa helyett haladéktalanul mást tartoznak kiültetni.

Senkinek sincs megengedve, hogy e gyümölcsfák termését önhatalmilag leszedje, s tilos a faiskolákban vagy magán területeken levő, továbbá az utakra, utcákra, üres községi területekre, vizek partjára és homokterületekre kiültetett gyümölcs- és egyéb hasznos fákat és cserjéket károsítani vagy megsemmisíteni. Aki a fák gyümölcsét önhatalmilag leszedi, 1—20 dinar pénzbüntetéssel sújtatik; 20—50 dinarnyi bírság éri a fák rongálót és 50—100 dinar azok megsemmisítőit. Aki azonban a gyümölcsfákat nagyobb területeken irtja ki, a büntető törvény büntetése alá esik. A pénzbüntetés szabadságvesztésre változtatható át, a melynél minden öt dinar helyett egy napi fogság állapítandó meg. Az elítélt ezen felül kártérítéssel is tartozik. E kihágások a tett elkövetésétől számított három hónap alatt évülnek el. Tizenhat évnél fiatalabb személyek által okozott károkért azok szülei és gyámjai vagy gondnokai felelősek.

A szederfák leveleinek leszedése selyemhernyók táplálása czéljából — magántulajdontól eltekintve — mindenütt mindenkinek meg van engedve.

A törvény ezután következő szakaszai a fönt részletezett kihágásoknál követendő hatósági eljárást szabályozzák. Azon községi előljáróságok, amelyek a törvény rendelkezéseinek eleget nem tesznek, a rendőrhatalóságok által vonhatók felelősségre és 50—150 dinar pénzbüntetéssel sújthatók.

A járási faiskolák föntartási és kezelési, a faiskolák személyzetének és munkásainak eltartási költségei, a járás lakosainak közvetett adózásából fedezendőek.

A faiskolák költségvetését minden év elején azok kezelői állítják össze és a járási bizottsághoz terjesztik föl jóváhagyásra. A faiskola kezelőjének minden bevételről és kiadásról pontos számadást kell vezetni és azt az év végével a járási bizottságnak ellenőrzés végett bemutatni.

A törvény elrendeli, hogy a közigazgatási minster költségvetésébe oly tételt vegyen föl, amelyből a kiváló gyümölcsstermesztőket megjutalmazhatja.

Az összes járási faiskolák mindennemű adótól és közköltségtől mentesek.

O—y L.

A korai tök termesztéséről.

A tök nagyon hasznos növény, melyet a háztartásban sokféleképp fel lehet használni; de jövedelmező is lehet, ha idejében, vagyis akkor tudjuk a piacra vinni, mikor még egyéb főzelékeknek szükében vagyunk. Ezt pedig kevés fáradsággal és kis gondozással nagyobb költség nélkül is el lehet érni; csak a módját kell ismerni és felhasználni.

A tök, mint afféle indás növény, a széltől védett, meleg fekvésű, táplálékban gazdag talajt szereti a legjobban; ilyen helyen lesz szépnövésű és bőtermő. Lehet azt azonban a hűvösebb időjárású vidékeken és kötöttebb talajokban is jól termesztetni; csak a széltől legyen némiképp megvédve és a talaja legyen jól elkészítve.

A következőkben a korai tök termesztésének oly egyszerű módját óhajtom megismertetni, mely nem okoz semminémű befektetést vagy külön költséget.

A melegebb fekvésű és kövér talajon egyszerűen szélesebb földkupacot hozunk össze, melynek közepébe tányéralaku mélyedést készítünk; ha e mélyedést 3—4 darab téglával körül vehetjük, akkor sekélyebbre készíthetjük a mélyedést, de ha nincs téglánk, akkor mélyebbre kell ezt csinálnunk. A kötöttebb talajon azonban kis gödröt ásunk, mely 30 czm. mély és vagy 50 czm. széles lehet; ezt lótrágyával töltjük meg, ami közé egy kevés földet is keverünk; e fölé készítjük aztán a kupacot, melynek közepébe jó földet kell tenni, és ebbe készíteni el a tányéralaku mélyedést.

A korai termesztésre mindig törpe fajtát kell alkalmaznunk. Ennek magját vetjük a mélyedés közepébe, és pedig egy-egy mélyedésbe csak egy magot teszünk. A magot én nem lapjával vetem be, hanem élére szoktam a földbe dugni, a hegyesebbik felével rézsutosan, mert így ritkán hozza fel a földből a héjat a szikleivel magával.

A magot el lehet vetni már márczius elején, és elvetés után, akár körülvettük azt téglával, akár nem, mindenesetre be kell takarni. A betakaráshoz lehet használni rossz szürdarabot, zsákot vagy elrongyolódott szalmatakarót. A téglá alkalmazása esetén üveglappal is leborithatjuk a fészket, de akkor is be kell azt éjjelre takarnunk a fent említett takarók valamelyikével.

Nappalra, mikor már a napnak ereje van, ezt a takarót levesszük; éjjelre azonban már naplemente előtt ismét visszahelyezzük, hogy zsenge növényeinket a megfagyástól megóvjuk.

Mikor a növénynek már második, harmadik levele van, a sziklevélig feltöltjük azt a halom szélén levő földből; ha pedig fagytól kell tartani, akkor máshonnan vett földdel. Ha aztán már a betakarásra, a jó időjárás miatt többé nincs szükség, akkor a halom szélén levő földet, mely a tányér alakot alkotta, eltávolítjuk, elterítjük, hogy a növényt a levegő jobban járja és az öntözés miatt a gyümölcse le ne sárguljon, meg ne rothadjon. Erre való tekintettel az öntözést úgy kell végezni, hogy a víz nem a levelet vagy a virágot

érje, hanem a gyökér körül levő földet. Az öntözést különben tanácsos lesz a reggeli órákban végezni.

Nádas S.

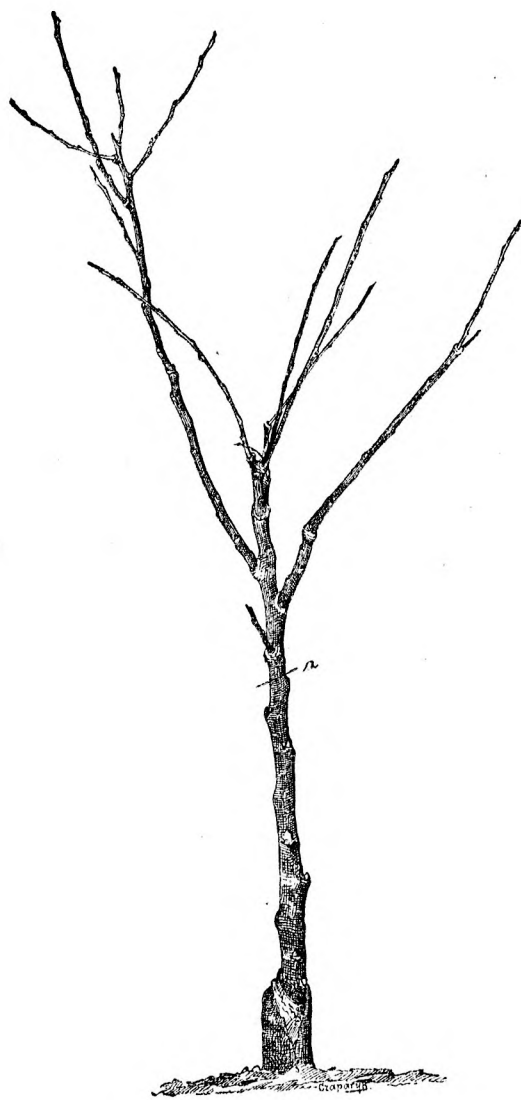
A nyáribaraczk metszéséről.

A kajszinbaracznak sok nemes fajtája között legnagyobb gyümölcsű, legszebb és legzamatosabb változat a *Magyar legjobb*. Ez a fajta virágzásában, tisztulás előtt, -3° C. hideget is ki áll.

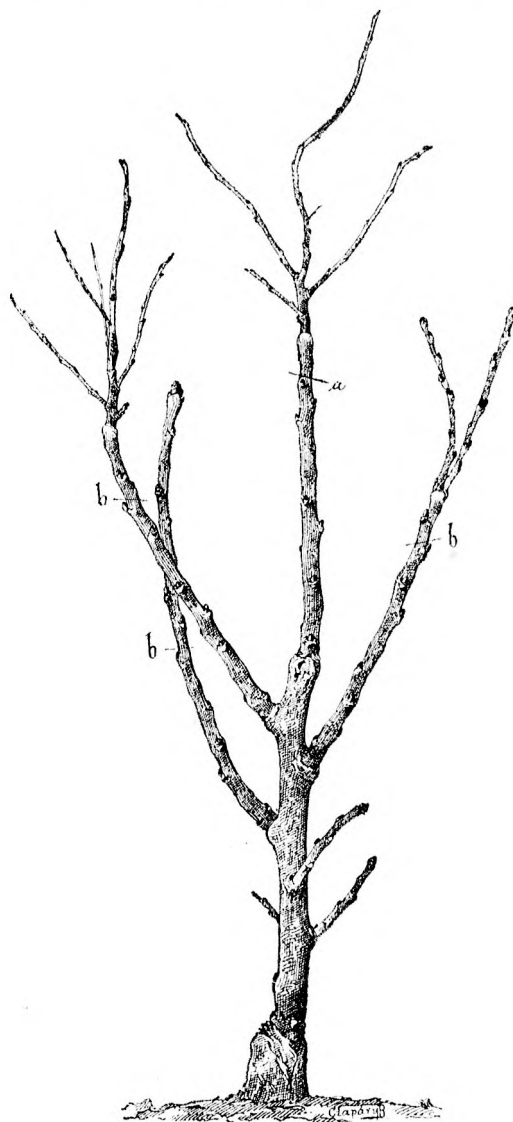
a kétszer oltást alkalmazzuk, s a fa törzsét *Löveni szép* szilvából képezzük, melyet közben oltunk, s erre jön a nemes kajszin, korona magasságban oltva.

Az előző év augusztus havában már beszemelt alanyokat a tél utóján 15 cm. hosszú biztosító csapokra metszünk; és tavasz kezdetén, a midőn már a fagyok elmúltak, kinyitjuk a télére zord vidéken vagy nedves fekvésben védelmül betakart szemzéseket.

A tavaszi rügyfakadás megindultával alvó szemzéseink is éledni kezdenek s egészséges, szép erőteljes hajtásokat fognak fejleszteni. A midőn a

9. ábra.

10. ábra.

Ezt épp úgy, mint a többi nemes fajtákat, csakis oltás által lehet szaporítani; még pedig leg-sikeresebben *alvó szemzéssel*. Ezen oltásmód az, melylyel tartós fát nevelhetünk. Alanyul első sorban *saját vadjának magcsemetét, a tengeri baraczk csemetét* szolgálnak; de csakis homokos talajban. Nedves talajon legjobb alanyt ad alá a *Myrobálána* szilva; és száraz, meszes talajon a *keserű mandula*.

A nemes kajszin fajtákat legcélszerűbb *alacsony* vagy *félmagas törzsű* fákká nevelni; ha azonban magas törzsűre van mégis szükségünk, akkor

hajtások már 15—20 cm. hosszúságot értek, egyenes állásba huzva, raffiával mindeniket megkötjük saját biztosító csapjához. Így minden egyes oltásunk egyenes növési, erőteljes hajtást fog fejleszteni, melyek augusztusra megfásodván, mellőlük a biztosító csapokat töben simán, gondosan eltávolítjuk.

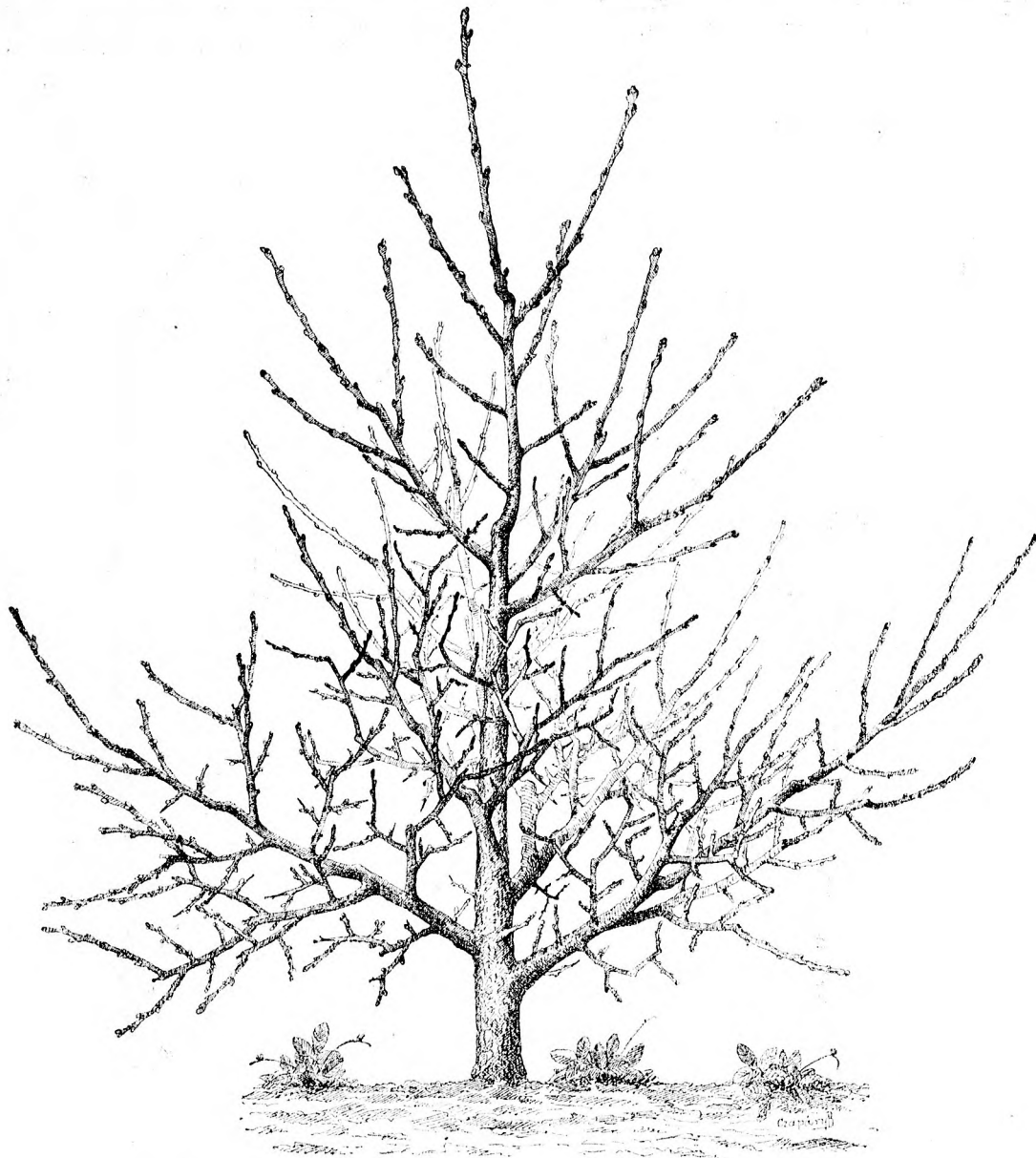
A következő év márczius havában az éves oltványokat a földtől 60 cm. magasságban közvetlenül egy egészséges rügy felett visszametszük, a mint azt *9. sz. ábránk a-nál* feltünteteti. Ezen metszés következtében előtör 3—4 erős hajtás, melyeket

koronaágakká fogunk nevelni. Az ezek alatt előjött oldalhajtásokat erősítő csapoknak hagyjuk. A legfelső, vagyis a végrügyből előjött hajtást mint vezérhajtást a sudár képzésére neveljük, s ha szűkség, kis karócskához is hozzá erősítjük. Őszre kész, alacsony törzsű, koronás fácskáink lesznek, melyeket most már állandó helyükre ültethetünk.

Az elültetett fák koronáit tavasszal a következőképpen metszük meg a 10. sz. ábra szerint.

hajtás jön elő, az alsóbb rügyekből pedig gyengébbek, melyekből részint termő vesszők, részint termő- vagyis bokréta-nyársak lesznek.

A következő év tavaszán már minden vesszőt felére metszünk vissza; a rövid termővesszőknek csak a hegyeit csipjük le a metsző-ollóval. Ahol a fa koronájának tömörítése megkívánja, ott két-két oldalvezérhajtást is hagyunk; a sudárt most is egy kissé hosszabbra hagyjuk a többinél. Így folytatjuk

11. ábra.

A vezérvesszőt általában 10—15 cm-rel hosszabbra hagyjuk, mint az oldalvesszőket. Olyan egészséges rügy felett végezzük a metszést, a mely a tavalyival ellenkező oldalon áll. (10. sz. ábrán a.) Az oldalvesszőket mind, minden esetben egészséges, kifelé álló rügy felett metszük el, a vesszőnek kétharmadrészét vágván le. (10. sz. ábrán b.) Azért kell ilyen rövidre metszeni, hogy annál erősebb hajtások fejlődjenek.

Az oldalvesszők felső rügyeiből 2—3 erőteljes

a metszést évről-évre és mindig hosszabbra hagyjuk a vesszőket, míg nem az ötödik vagy hatodik évtől kezdve már csak a termővesszőket metszünk meg felére, az egészen rövideknek pedig csak hegyét csipjük le.

Ha a fa koronája a képzés idejében talán kissé sűrűnek tűnnék is, ne igyekezzünk azt ritkítani, mert a termés és a lomb súlya ugyanis széjjel huzza majd az ágakat.

A korona képzése akkor lesz tökéletes, ha

minden egyes ág, a tövétől kezdve egészen az éves vesszőkig, minden évben telve lesz termővesszőkkel. A mely fák termővesszőit nem metszszük vissza felére, azok a fák rendszeren idő előtt felkopaszodnak.

A kajszinbarackfák vékonyabb vesszőit a késői derek gyakran megcsipik s ezek lassankint elszáradnak. Ezeket, valamint a beszáradt termőrészeket legcélszerűbb augusztus hónapban lemetszgetni. 11. sz. ábránk egy helyesen metszett öt éves nyáribarackfát tüntet fel.

Czapáry Bertalan.

* * *

Az így nevelt és rendszeres metszés alatt tartott nyáribarackfa a házi kertekben van igazán helyén, a hol kevés fa lévén, azokon a nyári csipkedést módunkban van szakszerűen végrehajtani. Különben pedig nem minden fajtát lehet sudaras fává nevelni, hanem csak azokat, a melyek természetük-nél fogva ilyen növésűek, a minő pl. a Nancy-i is. A többieknek inkább sudár nélkül bokor és kehelyalakra szokás nevelni, a mi természetes növekedésüknek jobban megfelel.

Szerk.

Fokozzuk körte-termésünket.

(Vége.)

A mily könnyű egy csomó körte nevével előhozakodni, éppen olyan nehéz a kétezer fajtát és változatot meghaladó tömegből azokat kiválasztani, a melyek kívánalmainkat kielégíthetik. Ezért midőn az alábbiakban felsorolok különböző időben érő 45 körtefajtát, korántsem ringatom magamat abban a hitben, hogy ezeknél jobbak és érdemesebbek nem volnának; mert hisz minden egyes fajtára az égalj, fekvés, talaj, az alany, mivelésmód és ápolás, sőt még maga a szedési időszak is: végtelen módosítólag hat. Azért is hangsúlyoztam, hogy ezt a kérdést csak szakszerű és körültekintő kísérletezéssel lehet alaposan megoldani. Midőn erre újból is figyelmeztetném kertgazdáinkat, felsorolom a következő körtefajtákat:

a) Nyáriak:

1. Amanlis vajkörte.	9. Merode esperes.
2. Árpás körte.	10. Takarékos körte.
3. Berry hercegnő.	11. Trevoux korai.
4. Clapp kedveltje.	12. Vilmos körte.
5. Elza hercegnő.	13. Vienne diadala.
6. Giffard vajkörte.	14. Wilder korai.
7. Hons érsek.	15. Zöld Magdolna.
8. Juliusi esperes.	

b) Ősziak:

1. Avranches-i jó Lujza.	9. Grumkovi vajkörte.
2. Angoulémei hercegnő.	10. Hardy vajkörte.
3. Bosc kobakkörte.	11. Lucius miniszter.
4. Clairgeau vajkörte.	12. Lucas Sándor.
5. Charneuxi izletes.	13. Mouchalard.
6. Coloma őszi vajkörte.	14. Marillat Margit.
7. Erdei vajkörte.	15. Társulati esperes.
8. Esperen uri körte.	

c) Téliek

1. Ármin körte.	8. Lepin jegyző.
2. Bonnefond asszony.	9. Malinesi Jozefina.
3. Cogné asszony.	10. Nemes Colmár.
4. Diel vajkörte.	11. Nemes Crassán.
5. Dubuisson vajkörte.	12. Pap körte.
6. Egri körte.	13. Serres Olivér.
7. Hardenpont téli vajkörte.	14. Téli esperes.
	15. Vauquelin.

Ezen sorozat összeállításánál az érési időszakon kívül a lehetőségig tekintettel voltam arra is, hogy a tömeges termesztésre alkalmas fajták éppen úgy ki legyenek válogathatók, mint a finomabb, tehát luxus-körtéket termesztők igényei is kielégítést nyerjenek. Hogy melyik fog valamely vidéken a kitűzött célnak megfelelni, azt előre megállapítani nem lehet. Az ellenben bizonyos, hogy bármelyik fajta kerül is tömegesen a piacra, annak mindig lesz vevője. Páris vásárcsarnokaiban pl. nov.-decz. hónapban nagymennyiségben található a Pap-körte. Pedig ez nem is valami tetszetős és nem is valami jó körte; de mert tömegesen lepi el a piacokat, éppen úgy, mint nálunk a Vizes-körte, vagy a Téli király-körte, mindenkor vannak vevői és elég jó áron kél. Az Ármin-körte, Téli esperes és hasonlók a piacokon csak ritkán, ellenben a csemegeüzletek kirakataiban annál gyakrabban találhatók. Míg a tömegáru suly szerint, addig ezek darabszámra árultatnak és nem éppen ritka eset, hogy ez utóbbiakból egy darab magasabb áron kél, mint az előbbenek kilója.

Belátom, érdekes és tanulságos lett volna a felsorolt körtefajtáknak rövid jellemzését is adni; de mivel ez egyrészt megtalálható minden jobb pomologiai munkában, másrészt az olvasó türelmével sem akarok már visszaélni, azért véltem ezt mellőzhetőnek és e helyett inkább arról kívánok még néhány szóban megemlékezni, hogy annak, aki luxus gyümölcs-termesztésre kíván berendezkedni, ajánlatos, hogy az egyes fajtákat még törpealanyon is próbálja ki, mert vannak egyesek, mint pl. a Juliusi esperes, Bosc, Clairgeau, Dubuisson, Téli esperes és egyéb fajták, a melyekről általában azt állítják, hogy birs-alanyon nem diszlenek; éppen azért a kétszer ottást ajánlják ezeknél alkalmazni, a minek valami nagy eredményét nem tapasztaltam. Én pedig ezek közül is láttam nem egyet, a melyik birs-alanyon egészen jól tenyészett, a miből nyilvánvaló, hogy az égalj, fekvés, talaj és az ápolás bir befolyással első sorban is arra, hogy valamely fajta tenyészik-e birs-alanyon, vagy nem, és csak másodsorban az illető fajta természeti sajátága. — Épp úgy arra is kívánok figyelmeztetni, hogy nálunk, — a telvajoktól való félelem miatt, — többnyire 2 m., sőt néha még ennél is magasabb törzsű fákat kedvelnek, a mi pedig határozottan nagy hiba, mert az ilyen magas dereku fáról nemcsak a szél rázza le könnyebben a termést, mint a közepes vagy alacsony törzsű fáról; hanem a hernyózás, tisztogatás, permetezés és maga a gyümölcszedés is ezáltal nagyon meg van nehe-

zitve. Ezenkívül pedig: mentől magasabb törzse van valamely fának, annál kisebbek maradnak a gyümölcsei; a körtéknél pedig a magház körül jelentkező kövecsség is annál nagyobb mérvben lép fel, mert a magas törzs sokkal jobban ki van téve a nyári nap perzselő sugarainak és a tél hidegének, mint az alacsony, miáltal a gyümölcsök rendes fejlődésére oly annyira szükséges nedvesség már utközben elpárologva, arra kényszeríti a gyümölcsöt, hogy annak sejtjei kisebb-nagyobb mérvben megfásodjanak, vagyis mint mondani szokás: megkövesedjenek, a mi aztán a legszebb körte értékét is nagyon leszállítja.

Mindezekből tekát az következik, hogy a ki igazán használható körtét kíván termesztetni; annak alacsony, 50—60 czm.-nyi vagy legfőlegbb közepes törzsű, vagyis 100—140 czm. magas dereku fát kell tenyésztenie, különösen az olyan fajtákból, a melyek már természetükénél fogva is gyenge növéssük. Ilyenek pedig éppen a legnemesebb körtefajtáink, a mint erről minden tapasztalt kertgazda tanuságot tehet,

De tudnunk kell végül azt is, hogy a legtöbb nemes körtefajta kedveli a meleg fekvést, nyirkos talajt és nyáron át való gyakori öntözést, hogy gyümölcseit a kellő tökélyre fejleszthesse.

Mindezek felül pedig melegen ajánlom, hogy a gombabetegségek ellen a körtefákat épp úgy védjük bordói lével való permetezéssel, mint a szőlőt szoktuk; sőt egyes fajtákat, a melyek ezek inánt különösen is fogékonyak: át kell oltani más, használhatóbb fajtákkal, vagyis a tenyészetből teljesen ki kell zárni, minthogy ezek hasznat úgy sem hoznak. És most bocsánatot kérve az olvasótól hosszadalmasságomért, ajánlom az itt elmondottakat gyümölcstermesztőink szives figyelmébe, annál is inkább: mert a körtetermesztés nagyobb mérvű felkarolásával is hathatósan emelhetnők a gyümölcs után befolyó jövedelmet; ez pedig nemcsak egyéni, hanem hazafiai kötelesség is!

Sikabonyi.

A beszterczei szilva terméketlensége.

Nem egyszer olvastam s hallottam, hogy a beszterczei szilva helyett, mely ritkán ad bő termést, más fajtát tenyészszünk. Mikor erről gondolkodtam, egyik-másik ismerősöm szilvását szemlélgetve, a hol rendes termések vannak, az a kérdés támadt bennem: vajjon igaz-e az, hogy a terméketlenség oka magában a beszterczei szilva fajtájában volna és nem más körülmények vannak-e befolyással a termékenységre?

Tapasztalataim azt a meggyőződést érlelték meg bennem, hogy nem a fajtában van a hiba, hanem ama mostohaságban, melyben beszterczei szilvánk, csekély kivétellel, részesül.

Egy kiváló pomológusunk a beszterczei szilváról azt mondja, hogy szép, nagy és édes gyümölcsöt csak gondos művelés mellett ad. S vajjon milyen gondozásban részesül a beszterczei szilva? Hisz még az ültetésére sem fordítunk gondot, hanem

ugy, a mint kisarjadzik, hagyjuk abban a kiélt földben, a melyben Isten tudja, hányadik elődje is már csak tengődött.

Szánalmas a mi szilvásaink állapota. Nézzük csak faluhelyen akármelyiket, kivétel ugysis fehér holló.

Egyik fa a másik hátán nő, az egész szilvás inkább egy bozót. A gyökerek egymástól elkapkodják a táplálékot, ha ugyan találnak még valamit a megsanyargatott talajban. A napfény csak ugylolkodva hatolhat a koronák közé, még a levegőnek sincs szabad járása a bozotos koronában. Ritkításról, megifjításról szó sincs. A fákon tanyát üt a moh, hogy még azt a kevés táplálékot is megdézsmálja, a mi bennök van. A trágyázásnak hirehamva sincs; legfőlegbb egy-egy döglött kutyát vagy macskát ásnak tövükbe; de azt is igen ritkán, mert azt tartják, hogy mert a szilva magától is terem, okosabb a dögöt valamely érdemesebb fa alá temetni.

Mikor egy alkalommal szóvá tettem ezt az állapotot, a tulajdonos azt felelte: »Ugyan, kérem, minek bajlódjunk még a szilvafák ültetésével is, hisz alig győzöm irtani, olyan mint a kosz. Azt is mondják, hogy jobb volna a beszterczei szilva helyett mást szaporítani; dehogy tesszük! Ennél különbség nincs; az ember nem törődik vele és mégis terem.«

A nép tényleg a beszterczei szilvát nagyon becsüli és nem ok nélkül, mert bármely más fajtával versenyre kelhet ug a minőségénél fogva, mint a használhatóság szempontjából. Hogy többnyire csak ritkán ad jó termést, azt a nép nem mérlegeli; nem kutatja, hogy mi ennek az oka; nem tesz róla. De éppen erről meg kell a népet győzni és megértetni vele, hogy a beszterczei szilvának gondos ápolásra van szüksége.

Az első a hely megválasztása. Fekvése védett legyen; talaja olyan, hogy elég nedvességet juttasson a fának, mert vízszükséglet hiányában csak akkor terem, ha sok eső éri.

Ambár a beszterczei szilvát legkönnyebb gyökérhajtásokról nevelni, a rendes ültetést megkivánja. A gyökérsarjakat 1—2 éves korukban kiszedjük, gyökereiket megmetszük, iskoláztatjuk és csak azután ültetjük el rendes helyökre, ug, mint akármelyik más fát; különös tekintettel az egymástól távolságra, mely 6—8 méternél ne legyen kevesebb, hogy a fák egymástól ne szedjék el a táplálékot és hogy a napsugarak aljukat érhessék s a földet termékenyítsék. A mély ültetéssel se kövessünk el hibát, mely a termékenység rovására esik és szaporítja a gyökérhajtásokat.

Legyen gondunk a korona ritkítására, hogy a napfény annak belsejét is érje. A fölkopaszodott, megritkult koronát ritkítsuk meg, mert csak a fiatal hajtásokon várhatunk bő és szép termést.

Ha folytonos termést óhajtunk, szükséges, hogy a fákat megrágyázzuk. Erre legjobb az emberi ürülék, a fahamu, az épülettörmelék, mind olyan trágyaanyagok, melyek a gazdaságban elszóródnak, holott a szilvásban aláásva, nagy az értékük.

Ugvancsak nagyon meghálálja a szilvafa, ha gyümölcstől megterhelt állapotában higitott trágát juttatunk a gyökerekhez. Gyümölcsét így nem rugja el, hanem nagyra, zamatosra neveli.

Ne tőrjük meg a fákon az élősdi mohot és ne hagyjuk a fa rovására elhatalmasodni a gyökérhajtásokat.

Ezzel a gondozással tartozunk a beszterczei szilvának, hogy termékenysége ne legyen panaszkodó.

Zádor Gyula.

Közhasznú kérdések és feleletek.

39. Kérdés. Borszőlőfajokat óhajtván természetesen, kérem velem tudatni: melyek a legkitünőbb vörös- és fehér borszőlőfajták?

Öcsény.

M. D.

39. Felelet. Mivel a kérdés nem eléggé szabatosan van feltéve, azért csak általánosságban sorolhatom fel azokat a vörös- és fehér borfajtákat, amelyek általában mint kitünő bort szolgáltatók ismeretesek. Kérdés marad, hogy a fekvés, talaj és művelésmód az adott viszonyok között mennyiben módosítják azok jóságát és mennyiségét. Éppen azért azt ajánlom, hogy mielőtt egyik vagy másik fajta ültetésére elhatározná magát, tegye azt alapos tanulmány tárgyává és csak akkor ültesse, ha meggyőződött arról, hogy az kívánalmainak megfelelő minden tekintetben. Ezek előre bocsátása után íme felsorolok néhány kiváló bort szolgáltató szőlőfajtát: *Vörös bornak valók:* Cabernet franc, Cabernet sauvignon, Merlot, Malbec, Nagy burgundi, Szt.-Lőrincz és Wildbachi kék. *Fekér bornak:* Pirosbakator, Furmint, Szerémi zöld, Semillon, Sauvignon, Epinet, Tramini, Rajnai rizling, Muscat Lunel, Rhuländi, Bálint, Sárfehér, Zöld sylváni és Hamvas. Az alapos körületekintést már azért is ajánljuk; mert a felsorolt fajták egy része tisztán ültetve éppen nem ad kielégítő terméseket, végül pedig speciális művelésmódot igényel.

A.

40. Kérdés. A kajszinbarack-fát tanácsos vagy szükséges-e metszeni? Tíz éves fáim vannak, amelyek eddig sohasem metszettem; tavaly volt termés rajtok; az előbbi években a virágaik megfagytak. Ha kívánatos a metszés, miután ágaik már nagyocskák, mely ágait és mennyire szabad visszametszeni?

41. Kérdés. Bokoralaku birsfáim, amelyek szinte 10 évesek, a múlt télen sokat szenvedtek a fagytól, minek következtében a vastag gyökérhajtások fele elpusztult. A múlt nyáron az elfagyottak helyén számtalan új hajtás keletkezett. Kérdem: meghagyandók-e ezek?

42. Kérdés. Fiatal meggyfáim nagyon kezdenek mézgásodni. Az egyik kertben lévők vének, azokat nem bánom, de a másikban lévő fiatalokat szeretném megmenteni; ámbár a múlt évfolyam egyik feleletében már olvastam, hogy nem igen lehet ilyeneken segíteni.

43. Kérdés. Hároméves magról nevelt vadrózsáimat valami penészgomba lepte meg. Idecsatolva küldök két megtámadott vesszőt, melyhez

megjegyzem, hogy a múlt évben leveleit a lisztharmat bántotta, de ez ellen kénporral sikeresen védekeztem; most azonban a vessző van megtámadva, mely ellen a kénporzás alig használhat valamit, miért is kérek utasítást.

Debreczen.

M. E.

40. Felelet. A nyári barackról nálunk majdnem általában azt tartja a hiedelem, hogy nem szabad metszeni, mert különben gutaütésben hamar elpusztul. Hát azt nem vitatom, hogy tavasszal a sok nyelés nincs hasznára; mert a mézgafolyáson kívül a nedvforgás nagyobb mérvű megzavarása következtében a gutaütés is gyakrabban jelentkezik; de azt a nézetet — saját megfigyelésemre is támaszkodva — nem osztom, hogy a nyári barack általában nem volna nyeshető. Így pl. fiatal fát, melynek nincs még meg a szabályos koronája, minden tavasszal meg kell nyelni és pedig az éves vesszőket körül-belül felényire, hogy a korona továbbképzése mellett az oldalhajtások is kiképződjenek, hogy ez által az időelőtti felkopaszodásnak eleje vételessék. Ha törzsön, ágakon vagy galyakon bármilyen kis száraz vagy felesleges rész volna, azt tavasszal nem szabad eltávolítani, mert nyomában a mézgásodás azonnal fellép; hanem ezt bántatlanul kell hagyni a nyár utolsóig, vagyis augusztus derekáig, a midőn ezek is, vastagabb galyak, ágak nemcsak eltávolíthatók ártalom nélkül, hanem ha szükséges, az egész korona is megifjitható. Ebből tehát látható, hogy a 10 éves nyári barackfákon a tavasszal nem kell nyelni, hanem augusztusban a koronát kitisztítani a száraz és dörszölő vagy keresztelő részekről és a netalán nagyon kinyult, a koronát elformátlantató galyakat a megfelelő hosszúságra visszavinni. Ez különben az összes csonthéjasmagu gyümölcs-nemekre általános érvényű szabály, melynek megtartására mindazoknak ügyelniük kell, a kik fáik egészségére súlyt helyeznek.

A.

41. Felelet. A birs bujtásról szaporítva, tönemes sarjakat fejleszt, amelyek közül 3—5 a bokorszerű korona képzésére meghagyandó, a többi pedig tőben eltávolítandó; mert ha az sűrű bozótot képez, mint a jelen esetben is, virágot, illetőleg termést csak ritkán hoz és az sem fejlődik a kellő tökélyre. Azért látjuk, hogy még ilyen esetben is a legtöbb tenyésztő kisebbszerű fává törekedik a tönemes birset is fejleszteni. Az oltás által szaporítottnál, — a midőn az alany többnyire szinte birs, ámbár hitványabb fajta szokott lenni — a tősarjakat mindannyiszor el kell idejében szedni, valahányszor csak jelentkeznek, mert különben elnyomják a nemes részt. Ebből tehát megállapítható, illetőleg levonható a szóban lévő birsbokrokra a nyelési módja, a melyhez még csak azt kell hozzáfűznöm, hogy a vesszővesszőből meghagyottakat évenként többnyire felényire szoktuk visszanyesni addig, míg a bokor ki nem fejlődött; ezután csak a száraz részek lesznek eltávolítva. Ha pedig idővel, midőn a bokor elvénült, tömegesebben jelentkeznek fattyuhajtások, meg kell azt fiatalítani, mely célra éppen ezek a fattyuhajtások használhatók czélszerűen fel.

A.

II*

42. *Felelet.* Ha a fiatal meggyfák mézgásodásának az okát tudnók, akkor talán adhatnánk valami használható tanácsot. Így azonban csak arra szorítkozhatunk, hogy felsoroljuk a mézgásodás okait, a melyek közül esetleg felismerheti azt, a mely fiatal meggyfáit mézgásítja, és ha ez meg van állapítva és elhárítható, a baj esetleg magától is megjavulhat. A mézgásodás oka lehet: a kedvezőtlen alkatu talaj; nyers anyagokkal való trágyázás; fagyfoltok; tavaszi helytelen nyesés; vizes alsó talaj és a fa megsebzése. A munkások némelyike ugyanis odaveri kapáját a fa törzséhez, hogy a reátapadt föld lehulljon, vagy gyümölcsszedéskor patkóssarku, szegestapu csizmában mászkálnak a fán és a héjat minden lépésükkel összeroncsolják, a melynek nyomában kiszivárogozik a mézga. Orvoslás: a mézgásodást előidéző ok eltávolítása után a seb eczetes melegvizzel tisztára kimosandó és azután eczetes agyagpéppel és zsákvázzal bekötendő. Ha a mézga megszáradt s kemény, akkor előbb ez feláztatandó; e végből előzőleg nedves ronggyal be kell kötni a sebet és csak a megpuhulás után tisztogatni ki a sebet, minek megtörténtével kerül a sor az említett péppel való bemázolásra, a melyet minden 6—7 nap eczetes vízzel nem árt megnedvesíteni. Ha a seb tenyérszerű, a mit már nehezen hegeszt a fa be, akkor kifőzött — tehát többé nem maró — fakátránnyal való bemázolás ajánlatos. Végül az *érvágás* a seb ellenkező oldalán — de csak május derekától alkalmazva augusztusig — sok esetben szinte jóhatásúnak bizonyult. A.

43. *Felelet.* A beküldött vadrózsa vesszejét borító vastag, csaknem nemezszerű fehér szövetek a *Sphaerotheca pannosa* (Wallr.) Lév. nevezetű közönséges rózsapénész- vagy rózsaszisztharmatgombának a myceliumszövetek; e veszedelmes gomba úgy a vad- mint a kerti rózsák leveleit és hajtásait egyaránt belepeli és különösen a hajtásvégeket teszi tönkre, melyek ezáltal nemcsak növekedésükben maradnak vissza, hanem többnyire el is pusztulnak; nem ritka eset az sem, hogy a bimbókat is megtámadja a lisztharmat és ezeket is tönkre teszi. Érdemes megjegyezni, hogy ugyanaz a gomba az őszibarackfák lisztharmatjának is az előidézője, melyen hasonló módon pusztít mint az előbbi fákön és ha a fejlődőfélben levő gyümölcsökre jut, ezek növekedésükben megakadnak és tönkre mennek. Ugyanez a gomba Amerikában málnabokrokön és köszmétéken is kártevő módon jelenik meg. Mint-hogy e gomba az előző nyáron megtámadott növényrészekön keletkezett peritheciumaiban foglalt spóráival áttelel, a védekezésnek főleg ez irányban kell érvényesülnie; e végből mindazok a növényrészek, melyeken a tél folyamán a lisztharmatgombának látható nyoma maradt, eltávolítandók és megsemmisítendőek, a mi a lehullott növényrészekre (virágokra, gyümölcsökre, levelekre) szintén vonatkozik. E részek ne vettessenek a komposztra, mert onnét a szél és más tényezők a spórákat szertehordják és a bajt terjesztik, hanem vagy elégetendők azok, vagy pedig mélyre elásandók. Ha nyár folyamán látjuk első ízben a lisztharmatot, akkor a beteg

részeknek gondos eltávolításán kívül a rögtön alkalmazott kénporozással elejét vehetjük a bajnak. Kiváló hatással védekezhetünk a rózsaszisztharmat ellen 1%-os kénmájjal való permetezéssel vagy pedig alkénessavas (fixáló) nátronnal ugyanolyan hígításban, ámbár a kénmáj olcsóbb anyag. Sch.

44. *Kérdés.* Meggyfáink évről évre a virágzás után olyanok, mintha le volnának forrázva, a friss hajtások majdnem egészen leszáradnak és gyümölcsöt nem érlelnek. Barackfáink szépen virágoznak, de gyümölcsérés előtt a barackok elfonnyadnak és lehullanak. Van-e ezek ellen védekezés?

Elek

Sch. P.

44. *Felelet.* Bár a kérdéshez a beteg részek nem mellékeltek — a mi mindenkor kívánatos volna — mindazonáltal a valószínűség szerint a *Monilia fructigena* nevű gomba okoz mindkét esetben kárt. E betegség főképpen csonthéjas gyümölcsfáinkat támadja meg és a gyümölcsök jó részét nem is engedi megtermékenyülni. A cseresznye- és meggyfákon kívül a nyáribarack- meg az őszi-barackfák gyümölcsseit lepi meg és a még éretlen gyümölcsöknek megrothadását vagy mumiaszerű leszáradását idézi elő, mi által tetemes termésvesztésnek az okozója. Az e betegségtől meglepett fejletlen gyümölcsök megbarnulva és megránczosodva maradnak a fákön, a míg az idő vihara onnét le nem tördeli azokat. Egyebet e baj ellen nem tanácsolhatunk, mint úgy a beteg gyümölcsöknek, mint a tavasszal elszáradt hajtásoknak és egyéb beteg részeknek az eltávolítását és megsemmisítését. A bordeaux-i keverékkel való védekezés sikertelennek bizonyult, a mint erről ismételtén meggyőződhattunk. Csakis a beteg részek eltávolításával és megsemmisítésével nyomhatjuk el bizonyos fokig e veszedelmes betegséget. Sch.

45. *Kérdés.* Tisztelettel kérdem, hogy a márczius végével rigolozandó talajba lehet-e szőlő-oltványokat ültetni? Nem kell-e a földnek előbb leülepednie és elmállania, mielőtt beültetjük?

46. *Kérdés.* A 8—10 évvel ezelőtt rigolozott földet kell-e újra forgatni az ültetés előtt, szóval a rigolozás hatása hány esztendőre terjed ki?

Arad.

B. A.

45. *Felelet.* Nem tanácsoljuk a még csak most forgatandó földbe az oltványok ültetését, mert sem a kellő érintkezés gyökér és föld között a maga idején még nem lenne meg, sem pedig elegendő felvehető táplálék a növény rendelkezésére nem állana s így mindkét körülmény hátrányos az oltványok fejlődésére. Rz.

46. *Felelet.* Talaja válogatja, hogy mikor kell megint forgatni. Nehéz talajt korábban, könnyűt később kell. Tessék megnézni a talajt, s ha az ásott gödör falán, a talaj szerkezetén az egykori forgatás látszik, ez esetben nem kell újra forgatni. Ezenkívül azonban határoz az is, miként lett ezen közbeeső idő alatt a föld használva? Ha a természetével nagyon igénybe volt véve, pl. tengeri, kalászos stb. huzamosabb ideig volt természetve benne, — ebben az esetben tanácsos lesz ismét megforgatni. Rz.

47. *Kérdés.* Mult évben almafáim szépen virágoztak s amint azok kinyiltak, számtalan ilyen mellékelt rovar szállta meg a virágkelyheket, összeszedés és megsemmisítés mellett is alma alig termett; az igaz, hogy virágzásakor az időjárás is mostoha volt. Most már nem tudom, hogy ez utóbbi avagy a rovarok okozták-e a terméketlenséget. Ennek folytán kérem velem tudatni, hogy ha ezen rovar ártalmára volt az almatermésnek, jövőben hogyan és miképp kell ellenük védekezni?

Komárom.

T. I.

47. *Felelet.* A beküldött kártevő neve *szőrös virágbogár* (Epicometis hirtella), mely igenis ártalmára van nemcsak az alma és körte, de egyéb gyümölcsfáknak is. Némely esztendőben tetemes károkat okoz tömeges elszaporodása következtében. Tessék bogárjárás idején a bogarakat mentől tömegesebben összeszedetni és megsemmisíteni; jó lesz azonban megelőzőleg, vagyis a virágzás kezdetén 100—150-szeres higitású thanatonnal a koronát illetve a bimbókat és virágokat megpermeteztetni. A gyümölcsstermés megmentése ezen állapot kártételével szemben megérdemli azt a fáradságot, illetve költséget, mely a rovaroknak összeszedésével van kapcsolatban; sőt kívánatos ezt nemcsak egyszer, de a virágzás idejének aránylag rövid tartama alatt ismételtelen megcselekedni.

Sch.

48. *Kérdés.* Mi okozza a fenyőfákon képződő tüskés gumókat és mit kell ellene tenni, hogy ezeknek keletkezése abbamaradjon.

Rétság.

V. F.

48. *Felelet.* A beküldött tüskés, tobozkülsőjü képződményt, mely legfőképen a luczfenyőn (Picea excelsa) szokott tömegesen jelentkezni, a *Chermes abietis* nevű tetűfaj okozza, mely némely vidéken annyira ellepi a fákat, hogy a fa valóságban szynlódik, sőt évek múltán ez okból el is pusztul. Az ellene való észszerű védekezésre nézve sziveskedjék elolvasni a »Gyümölcskertész« ez évi folyamának 27-ik lapján ugyane tárgyra vonatkozó 8-ik számú feleletet.

Sch.

49. *Kérdés.* Utcza-felemelés folytán a kerítés mellett 2 drb termő, 6—7 éves meggyfa 60 cm. magasságig feltöltetett. Kérem, mit lehetne ezen fákkal tenni? A fa körül mély tányért hagyni a kert szépségének rovására nem szeretnék. Lehet-e ezeket még átültetni a nélkül, hogy esetleg el ne pusztuljanak?

50. *Kérdés.* Lehet-e sövénynek való eperfát dugványozás által szaporítani, vagy csakis magról lehet ezt szaporítani?

Bpest.

A. A.

49. *Felelet.* A meggyfákat sok költséggel és fáradsággal csak úgy lehetne átültetni, hogy a gyökérzetet a föld rajta maradjon, tehát gyökérlaptával. Mivel pedig ez ki nem fizetné magát, azért czélszerűbbnek mutatkozik kiselejtezett agyagcsöveket és pedig a fa derekánál jóval szélesebb átmérőjűeket, beszerezni és ezeket egy rossz fűrészszel kétfelé fűrészelni. A feltöltött földet a régi felszínföldig el kell kaparni és minden fához két félcsovét állítva sodronnyal összekötni és a földet

a csőhöz hozzáhuzni. Természetes, ha nincs kéznél agyagcső, úgy 4 drb deszkából is meg lehet ezt a szellőztető kéményt készíteni, csak nem szabad azt karbolineummal bemázolni, mert ennek párolgása gyilkos hatással lehet a fákra. Ha a fák olyan távolságban állanak, hogy közéjük ujak ültethetők, czélszerű lesz ezt is megtenni és idővel a feltöltötteket eltávolítani, miáltal a kert összhangja ismét helyre fog állni.

A.

50. *Felelet.* A közönséges szeder- vagy eperfadugványról nem szaporítható, hanem csakis magvetés útján. Különbözőn ültetésre való magcsemetéket talán adhat még a selyemtenyésztési felügyelőség Szegzárdon. Kisértse meg és írjon oda.

A.

51. *Kérdés.* Lehetséges-e Prunus padusba cseresnye- vagy szilvaféléket, — valamint Crataegus oxyacantha, Crat. coccinea és Sorbus aucupáriára körtét oltani? Ha igen, minő befolyással volna ez az illető gyümölcsre?

52. *Kérdés.* Milyenek a némely külföldi árjegyzékben felsorolt ugynevezett »Kinai körték«, mint a Le Conte, Kieffer, Siebold, Idahó stb. Ezen fajokból vannak ugyanis fiatal fácskám, a melyek azonban még nem termettek, minthogy azonban — állítólag hasznavehetetlen gyümölcsöt teremnek, nem volna-e czélszerű ezeket most tavasszal nemezebb fajtákkal átoltani?

Kálnos.

S. I.

51. *Felelet.* A zelnice-meggybe (Prunus padus) sem cseresnyét, sem meggyet, még kevésbbé valamely szilvaféléket oltani nem lehet; mert abban vagy egyáltalában meg nem ered, vagy csakhamar elpusztul. A zelnice-meggyfa mint diszfa — néha bokorszerűleg tenyészve, csak tájkertekbe való, hol hosszú fehérfürtű virágaival kellemes látványt nyújt. A Crataegus oxyacantha és coccinea, vagyis a közönséges csere-galagonya alanyul használható törpe körtefák nevelésére, olyan helyekre, hol e célra a birs nem tenyészik. A galagonyára oltható ezenkívül a noszpolya vagy lasponya is. Végül a Sorbus aucuparia, vagyis madár-berkenye a régibb kertészeti könyvek szerint körte alá használható alanyul olyan helyekre, hol a vadkörte nem tenyészik jól. Nekem e tekintetben nincsenek tapasztalataim és így erről bővebben nem nyilatkozhatom.

A.

52. *Felelet.* A kértezett körtefajták közül a *Kieffer-körte* (Kieffers Seedling) egy közép nagyságú sötétsárga héjú, olvadó leveş husu és teljesen a birsre emlékeztető izü körte. Érik október—november hónapokban. Ugy látszik, a termékenység nem sajátság; mert — legalább nálunk — eddig minden évben *egy* termett. Az *Idahói körte*, törpe alanyon, ökölnyi nagyságra megnövő, sötét citromsárga színü körte, mely szeptember—októberben érik. Darás husu, magháza körül gyorsan szotyosodó, nem rossz, de nagy hírének épen meg nem felelő fajta. Fája a nagyobb téli hidegeket nem állja ki; birs alanyon gyenge növéşü, úgy, hogy czélszerűbb ezt is, mint a Kieffert, vadkörtén tenyészteni. Különbözőn pedig mind a két fajta inkább csak nagyobb gyűjteményekbe, mintsem tömeges termesztésre való. A többi nálunk még nem termett

és így ezekről saját tapasztalataim után nem szólhatok; de azt hiszem, a Le Conte kivételével a többiek nem sok jóval fogják természetjüket megörvendeztetni. Ennek dacára is, ha már megvan, kár volna őket addig átoltani, míg termésüket be nem mutatták.

A.
53. *Kérdés.* Azt mondják, a szőlőnek nagy szüksége van arra, hogy járja a levegő. Art-e ezen követelménynek, ha mintegy 10 holdas szőlőt sűrű galy-kerítéssel veszek körül? Érdemes-e galylyal keríteni és mily módon? Meddig tart ez el? És végül: lehet-e galyak pusztulását megakadályozni azzal, hogy a száraz galyak közé vagy mellé pl. piszkét ültetünk, vagy akácsmagot vetünk? Ez utóbbiról azt hallom, nem tanácsos, mert az akác gyökerei elterjednek a szőlő közé is.

Czepléd.

Gy. K.

53. *Felelet.* Az tény, hogy célszerű, ha a szőlőt a levegő szabadon járhatja; mert a zárt, fülledt helyeken az oidium, peronospora és hasonló kártékony gombák jobban elhatalmasodnak, mint nyílt területeken. Mivel azonban a kerítés nem akadályozza meg a rendes légmozgást, azért nem mondható az hátrányosnak; különösen nem: homokon és ilyen nagy területen. Azt nem értem eléggé, mit ért »galykerítés« alatt. Azt-e, hogy a galyakat egyszerűen a határ mentén felhalmozza, vagy pedig ezekből fonott sövényt, a minőket sok helyen a vasutak némely hófúvások helyein szoktak felállítani? Ez utóbbi természetesen a jobbik; mert a galyakat csak összehalmozni: »garádot« vagy »gyepüt« készíteni, tényleg nem sokat ér, mert hamar elkorhad és ezt nem lehet semmivel sem megakadályozni. Az akác tényleg nem jó, mert messze elnyúló gyökerei számos sarjat bocsátanak, a melyeket folyton irtani kell és eredmény alig van utána. A köszméte vagy piszke sem óvja meg a galyakat az elkorhadástól, miért is vagy fonott sövényt vagy élőkerítést, pl. Gleditschiából, ajánlok alkalmazni. *A.*

52. *Kérdés.* Kérem velem tudatni, hogy az őszibarackfát szabad-e ültetéskor megmetszeni, vagy nem? Szintugy azt is, hogy a többi, másfajtájú gyümölcsfát meg kell-e metszeni? Szakönyvekből olvastam már, hogy ültetéskor minden fát meg kell metszeni; máshol meg azt is olvastam, hogy ültetéskor nem szabad a fákat megmetszeni. Melyiknek van tehát igaza?

53. *Kérdés.* Ha valamely gyümölcsnek a magvát elvetem: ugyanolyan gyümölcsöm terem-e, mint a milyenből a mag való?

Csongrád.

U. K.

52. *Felelet.* Sok szó és ténta pocsékolódott már el a felett a kérdés felett, pedig a dolog egészben véve nagyon egyszerű, ha a gyümölcsfák természetét ismerjük. A csonthéjasok, vagyis a baracok, szilvák, cseresnyék stb. látható, vagyis éber rügyeiket csak egy évig tartják meg életképes állapotban. A melyik rügy a tavaly képződött vesszőn az idén ki nem hajt, az elhal és lepereg. Innen támad ezen fának a gyors felkopaszodása. Az almaféléknél vagyis az almánál, körténél, birsnél, noszpolyánál stb. a rügyek 6—8 évig életképesek és

bármikor metszünk valamelyik felett, az életre kél. Ezekből tehát világos, hogy minden csonthéjas termésű fát, az őszibarackot különösen is: ültetéskor vissza kell nyesni; és pedig mentől rövidebbre tethetjük ezt, annál erőteljesebb és egészségesebb hajtásokat kapunk. Az almás termésűeket ellenben, ha az éves vesszők 50—60 cm-ernél nem hosszabbak, ültetéskor metszetlenül is hagyhatjuk; gazdasági gyümölcsfáknál jobb azonban ezeket is ültetéskor visszanyesni; de lehet ezeknél ezt egy év utánra is halasztani, a mit tényleg törpe alakfáknál szoktak gyakorolni is.

A.
53. *Felelet.* A házi vagy besztercei és némely ringló szilva, őszibarack, cseresnye; szóval a csonthéjas termésű gyümölcsfák, — különösen, ha magányosan állanak, vagyis más fajták virágporától meg nem termékenyülhetnek, — továbbá a dió, szelid gesztenye, mogyoró és mandula, vagyis a héjas termésűek: magról többnyire megtartják fajtájukat. Ellenben a nemes alma, körte, sokszor vadat, sokszor valamely használható új fajtát és csak elvetett esetekben adja ugyanazt a fajtát, a melyeknek magvát elvetettük. E miatt a ki egész biztosan kívánja a meglevő fajtát tovább szaporítani vagy fenntartani, ezt csak oltás, bujtás vagy dugvány által teheti.

Vegyes közlemények.

Halálozás. Éppen lapunk zártakor vettük a szomorú hírt, hogy *id. Katona Zsigmond* nyugalmába vonult kecskeméti gyógyszerész és kitűnő pomologus s szőlész, lapunknak is jeles munkatársa, hosszas betegeskedés után elhunyt. Addig is, míg elhunyt jeles munkatársunk közhasznú munkálkodását és érdeműs életfolyását bővebben méltatnók, e helyen fejezzük ki őszinte fájdalunkat és a gyászba borult családnak igaz részvételünket.

Újabb növénybehozatali határállomás. A német birodalmi hivatalos lap közlése szerint a porosz királyi mellékvámhivatal Gronauban (Westfália) azon határállomások közé vétetett föl, a melyeken keresztül növényeknek behozatala a szőlővessző kivételével meg van engedve. *(Q.)*

Új babfajok. Közép-Amerikának, a mely sokat áldoz az összes gazdasági termelvények javítására, már számtalan jó, hasznos és javított terményt köszönhetünk, melyek átjutottak a kontinensre és most itt a leghasznosabb tenyésznövények közé tartoznak. Jelenleg a bab is nagyon meg lett javítva az amerikai Lima- vagy vajbab által. Ezen babfajokban eltér a mi európai babjainktól. A Lima-babot nem élvezik hüvelyestől, hanem csak a magját, nyáron friss (félérett) állapotban, télen pedig szárazon. A babnak tudvalevőleg nagy a tápértéke, de még nagyobb a Lima-babé. A mi babjainknak tenyésztése mindenkor érdemes, az amerikai Lima-bab még bőtermőbb és jobb ízű, ugy, hogy ezen bab tenyésztése minden körülmények között föltötte ajánlatos. A Lima-bab ugy magas (karó), mint alacsony (bokor), Mühle Vilmos temesvári czég új bevezetése és ott kapható.

A gyümölcsértékesítés ügyét a földmivelésügyi miniszter gyümölcsfeldolgozó gépek kiosztásával is támogatja. Ujabban a Szatmármegyei Gazdasági Egyesületnek engedélyezett 2 drb Cazenille-rendszerű szilva-aszalót. Ezek oly községekben állíttatnak fel, melyek a feállítás költségeit viselni hajlandók. A kistermesztők az aszalókat a legminimálisabb díjak ellenében használhatják.

A szőlőoltványok ügyében a földmivelésügyi miniszter a következő rendeletet adta ki: A szőlőfelújítást szolgáló szőlőoltvány-kereskedés terén ujabban azt a jelenséget észleltem, hogy a szőlőoltványok elárúsításával foglalkozó egyes egyének szőlőoltványokat akként és azzal az ajánlattal hirdetnek eladásra és hoznak forgalomba, hogy azok a beoltás után azonnal, vagy esetleg mohában történt előhajtás után, de iskolázás nélkül, állandó helyre ültetessenek ki. Illetékes szakközveim egyértelmű véleménye és nyilatkozata szerint ezen eljárás a szőlőgazdáknak s általában a szőlőfelújítás ügyének tetemes kárára van, mert az iskolázás nélkül, tehát a teljes és megszilárdult összeforradás előtt szállított oltványok közül az elültetés után majdnem kivétel nélkül csak igen csekély százalék forradhat össze s a megforradottak közül is csak kevés az, a melynél a forradás oly tökéletes, hogy állandó tőkét adhatna. A szőlőgazdáknak az ily oltványok ültetéséből tetemes vesztesége és kára származik, mert az ily ültetésből kedvező esetben is csak imitt-amott elszórtan keletkező oltványtökek lelkiismeretes kezelése rendkívül fáradságos, tetemes költséget igényel s az eredmény mégis majdnem a semmivel egyenlő. Az ezzel járó sikertelenség nyomán keletkező bizalmatlanság pedig ártalmára lehet az egész szőlőfelújítás ügyének. Felkérem ennél fogva a Czimet, figyelmeztesse a szőlőgazdákat, hogy ily oltványoknak állandó helyre való kiültetésétől saját érdekükben tartózkodjanak és hasson oda, illetőleg intézkedjék, hogy ezen eljárás hátrányainak és káros következményeinek tudata a közönségnél minél szélesebb körben elterjedjen. Megjegyzem egyszersmind, hogy az ily oltványokkal való telepítés az 1896. V. törvényczikk alapján adandó szőlőfelújítási kölcsönök igénybe vételénél semmi esetre sem engedtetik meg, sőt a már rendes módon betelepített területekben mutatkozó hiányok pótlása sem történhetik ily oltványokkal.

A gyümölcsbor terjedése Németországban. Nürnbergi konzulátusunk jelentése szerint a gyümölcsbor fogyasztása Németországban a pálinka rovására örvendetesen terjed, mert a hatóságok a pálinkamérési engedélyek kiadásánál a szükségletet szigorúan megvizsgálják; az almabor kimérési engedélyeknél pedig ezt nem veszik tekintetbe, csupán a kimérési engedélyért folyamodó személyi körülményeit és a kimérési helyiség tárgyilagossági viszonyait mérlegelik. Így a nürnbergi városi hatóság a közelmúltban 20 esetben adott engedélyt gyümölcsbor kimérésére.

Háztartási és belterjes gazdasági iskola leányok számára. Ferenczy Ida tanítónő a b.-megyeri tisztviselő-telepen, Ó-Buda mellett, leányok számára

internátussal egybekötött iskolát szervez, melyben a leányok a főzés, szabás, varrás és háztartás mellett tejgazdaságot, baromfi-tenyésztést és *kertészetet* fognak tanulhatni. A kertészeti szakokból azokra lesz suly fektetve, a melyeket a nők a háztartás vezetése mellett leginkább gyakorolhatnak; ilyenek a zöldség- és gyümölcstermesztés és értékesítés (ugy nyersen, mint feldolgozás útján). Az iskola, melyben a bentlakók magukat a zongorázásban és francia s német nyelvű társalgásban is gyakorolhatják, értesülésünk szerint már májusra megnyílik.

Idősebb fák átoltása. Nem ritka az az eset, hogy valamely idősebb fa kedvezőtlen égalji fekvés, vagy talajbeli viszonyok, vagy saját egyéni természeté miatt nem hoz termést, vagy ha hoz is, ez nem elégíti ki bennünket. Ilyenkor a fa koronájának átoltásához kell fognunk. Az átoltást a leg-sikeresebben végezhetjük az almás gyümölcsüeknél, azután a szilváknál és a meggyeknél; a többinél ellenben czélszerűbb a megkivántató fajtaból új fákat ültetni. Ha a fa fiatal, ép törzsű és szabályos koronájú, akkor csak koronájának 2—3 éves ágait metszszük vissza és azokat oltjuk be; ha ellenben a korona alakjával nem vagyunk megelégedve, akkor 60—70 cm.-nyire vagy még rövidebbre minden ágát visszavágjuk és úgy oltjuk be. 6—8 évesnél idősebb fáknál ajánlják, hogy az egész átoltási művelet 3—4 évre egyenletesen elosztva végeztessék, hogy a fa nedvforgása meg ne zavartassék, mivel ez hátrányos következményekkel járhatna; ez azonban felesleges aggodalom, különösen akkor, ha a meghagyott részeken az apró termőszerveket egyelőre meghagyjuk és az oltások megeredése után fokokként távolítjuk el. Igen czélszerű alkalmas helyzetű fattyuhajtásokat beoltásra felhasználni, ha azonban ezek hiányában, idősebb ágba kell oltanunk, akkor egyes görbületeknél, hol apróbb termő részek találhatóak, cselekedjük ezt, mert ily helyen alvó rügyek rejlenek s az ezekben felhalmozódott táplálék nagyban elősegíti a nemes rész megeredését és fejlődését, meg a sebek beforradását. Az oltásmódok közül igen jól alkalmazhatjuk a csonthéjasoknál az özláb-ékeztést, az almás gyümölcsüeknél a héj alá oltást és mindkettőnél az alvó szemzést; és pedig a vastagabb ágrészeknél egy magasságban 2—3 oltóvessző is elhelyezhető s a megeredés után a legalkalmasabbat kiválasztva, a többit visszametszszük. Egyes beoltandó ágaknál az oltóvesszőt mindig a felfelé álló ágak külső részére helyezzük, hogy így szép koronát nevelhessünk. Az oltást a legmagasabb ágakon kezdjük és úgy haladunk lefelé, mert fordított eljárásnál az alsó oltásokat kitörhetnők. Hogy a fára szálló madarak, vagy a szél az oltásokat ki ne törhesse, czélszerű minden oltás mellé egy-egy pálczikát kötni és ahhoz hozzáerősíteni a nemes hajtást. Ha valamelyik fás oltásunk nem eredt volna meg, úgy az előtörő fattyuhajtások közül kiválasztjuk az alkalmasakat és ezeket alvószemzés idején helyezzük el a nemes szemeket, melyek, ha a reá következő tavaszon kihajtanak, még utólérik a fás oltás hajtásait, mi által a koronában hézagok nem támadnak. Ily módon ha a fa

nem volt tuloreg és az átoltás műveletét helyesen végeztük, néhány év alatt minden nagyobb áldozat nélkül elérhetjük azt, hogy alkalmas helyen álló terméketlen vagy rossz gyümölcsű fánk helyén egy más kielégítő termésű fánk leend.

Kertészeti iskola Veitshöchheimban. A nürnbergi konzul folyó évi január havi jelentésében arról tudósít, hogy Veitshöchheimban, Würzburg mellett, szőlő-, gyümölcs- és kertészeti iskola létesült. Az 1902. évben ott a bajor gazdatisztek, lelkészek és más érdeklődők számára gyümölcsstermesztési tanfolyam fog tartatni.

A hernyóirtás érdekében. Az állami rovarügyi állomás megfigyelései szerint az idej gyümölcsösöket veszélyeztető kártékony hernyók nagyobb mérvű kártételeitől lehet tartani. Ez okból kifolyólag Darányi Ignác földművelésügyi miniszter körrendeletileg hívta fel az összes vármegyei és városi törvényhatóságok figyelmét, hogy az irtásra vonatkozólag kiadott utmutatásokat minél szélesebb körben terjesszék s a hernyóirtások elpusztítása iránt a törvény értelmében intézkedjenek. A foganatosított hernyóirtás megvizsgálására a miniszter szakközegeit, a törvény által megállapított határidő után, az ország több vidékére ellenőrzés céljából ki fogja küldeni. A rovarügyi állomás által kiadott hernyóirtási utmutatás a nevezett állomástól (II. ker. Oszlop-utca) megszerezhető.

Nagy-Körös gyümölcskivitele a múlt év négy hónapos évadjában 1 millió 300,000 koronára rugott. A gyümölcsöt részben Budapestre, részben külföldre s főként Bécsbe szállították.

Szerkesztői üzenetek.

B. F. urnak, Körmen. A Pecan-dióból kísérlettelre valamelyes mennyiséget a földművelésügyi miniszter ur szerzettetett be és szétosztotta még a múlt őszszel. Ha akkor jelentkezett volna, szinte kaphatott volna. Most már be kell várni, míg esetleg a kísérletek sikerülnek és csemeték is lesznek kaphatók, vagy újból hozatnak magvakat.

M. D. urnak, Ócsény. Az idén ültetett vadmalananyagokat augusztusban alvóra szemeztette be, vagy a jövő tavaszra oltassa be; most nem volna ezt ajánlatos megtenni. A képes árjegyzéket az illetővel elküldtük. A Marietta-körte Unghvárynál Czegléden talán meg lesz szerzhető. A többire az illető rovatban adunk felvilágosítást.

M. E. urnak, Debrecen. A hiányzó számok még éppen feleslegben voltak és így pótoltuk őket. Múskor előbb tessék ez ügyben hozzánk fordulni. 76 évre az irás még olyan, hogy sok ifju megirigyelhetné! A többire illető rovatunkban felelünk.

S. I. urnak, Kálnos. A Jonathán-alma színes képéből csak kevés példányunk maradt meg, melyet az egész évfolyammal együtt 2 koronáért lehet a szerkesztőségőtől megrendelni. Egyéb kérdéseire az illető rovatban felelünk.

S. I. urnak, Sajgón. A hársfák kérdezett levélfoltbetegségéről csak ugy adhatunk felvilágosítást, ha a betegség anyagát alkalom adtán vizsgálatra beküldeni sziveskedik.

L. J. urnak, Fiume. A lap pontos küldése iránt a kiadóhivatal utján intézkedtünk.

K. A. urnak, F.-Bánya. Cazenille-rendszerű aszalókat a földművelésügyi miniszter ur oly községeknek szokott kiosztani, a melyekben ilyenekre tényleges szükség van és a melyek a felállítási költségeket magukra vállalják. Az aszaló összes vas-alkotórészeit a Ganz és Társa cég készíti (Budapest, II. ker., Ganz-utca) eredeti méretek szerint. A teljes aszaló

felépítéssel együtt 400—500 forintba kerül, a minek mintegy fele a felépítés költségeire esik. A Ganz-cég szivesen ad pontos költségvetést az aszaló jelenlegi ára felől.

B. K. urnak, Sz.-Szakácsi. A hirdetést csak most hozhattuk, mert az előbbi számból lekésett. A név-kiigazítás iránt intézkedtünk.

M. B. urnak, N.-Károly. A cikket legközelebb, ha a sor reá kerül, hozni fogjuk.

Dr. R. S.-né urasszonynak, **Szentcs.** Tessék vörös bornak Oportót vagy Merlot, fehérnek Ezerjót vagy Mézes-fehéret ültetni. Ezek ott időre beérnek. Tessék megrendelni Molnár István »Szőlőművelés és borkezelés« című művét (Nagel Ottónál, Budapest, Muzeum-körut 2.) és Légrady Károly »Spárgatermelés«-ét (a »Pesti Hírlap« kiadóhivatalánál, Budapest, Váci-körut 78.). A szerkesztőség könyvrendeléseket nem fogadhat el, kivéve a »Szőlőművelési Káté«-ra.

S. I. K. urnak, Nyék. Ha olyan borvidéken óhajt szőlőt létesíteni, a mely fel van sorolva azok között, a melyre kölcsönt adnak, akkor ezért a kerületi m. kir. szőlőszeti és borászati felügyelő utján tessék a Magyar Agrár- és Járadékbankhoz fordulni (Budapest, V., Erzsébet-tér 9.), onnan a részletes felvilágosítást is megadják. Gyümölcsösök létesítésére az állam kölcsönt nem ad; esetleg ad olesőbb oltványokat, ha december 31-ig a földművelésügyi m. kir. magas Miniszteriumtól kérelmezi.

T. J. urnak, Budafok. A kért könyvet legjobb lesz személyesen megvennie vagy levelező-lapon megrendelnie valamely fővárosi könyvkereskedőtől; mi csak a Szőlőművelési Káté-t árusítjuk.

Dr. N. I. urnak, Pozsony. A szilvafa kártételére vonatkozó kérdés annyira hiányos és fölületes, hogy óhajtásának csak akkor tehetünk eleget, ha a kártételnek egy csekély része vizsgálat végett beküldetik.

Zs. Gy. urnak, Arad. A kérdés alapján nem tudunk tanácsot adni; ha újból jelentkeznek a baj, küldjön rögtön a kártékony állatból, hogy megláthassuk.

B. K. urnak, Bács-Martonos. Ha az illetékes Pénzügyigazgatóság nem adta meg Önnek az engedélyt a pálinkának kicsinyben való elárúsítására, arra bizonyára megvolt az oka. Talán a Közigazgatási hatóság — melynek véleményét megkérdezik — nem találta azt a hivatásos foglalkozásával összeegyeztethetőnek. Egyébként mi sem ajánlhattunk volna mást, mint a határozat megfeleltetését a Pénzügyminiszteriumhoz; minthogy ez ugyis megtörtént, tessék bevévni a határozatot. — A hirdetést óhajtása szerint módosítottuk.

H. I. urnak, Arad. Özv. P. J.-né urasszonynak, **H.-Nánás.** A szőlőművelési káték megküldettek.

M. N. urnak, Komárom. Kétszer közöljük; harmadszor csak 2 korona 40 fillér előzetes beküldése mellett.

D. K. urnak, Végheles. A szuperfoszfát és kénsavas káli (vagy chlorkálium) gyorsabb hatású műtrágya, mint a Thomas-salak és kainit; ez utóbbi pedig olesőbb. Tessék talán kipróbálni mindkettőt, s a melyik előnyösebbnek mutatkozik, azt alkalmazni nagyban.

V. A. urnak, B.-Madaras. Az ezetes borhoz tessék megpróbálni hektoliterenként 10—15 deka semleges borkősavas kalium-nak borban való oldatát hozzákeverni; ez a bajt csökkenteni fogja. A szert megkaphatni gyógyszer-tárban vagy nagyobb drogua üzletben kalium tartaricum neutrum név alatt. Az ezetesedés azonban megint csak tovább foly, azért a bort legjobb volna mielőbb elhasználni. 70°-ra való felmelegítés és a hordó kigőzölgése ugyan a a további bajt megakasztaná, de ehhez készülék (pasztörözógép) kellene. A nyálkás bort tessék kádba eresztetni, hektoliterenként vagy egy deka csersavat oldani benne, jól megseprözni, azután kénezett hordóra venni s végül egy deka zselatinnal megderíteni.

B. K. urnak, N.-Ősz. Cz. S. urnak, N.-Káta. F. M. urnak, Dárda. F. I. urnak, Kecskemét. B. L. urnak, Z.-Szt.-Jakab. Sz. K. urnak, Ságvár. Sch. B. urnak, Gyula. S. F. urnak, Budapest. K. K. urnak, Szatmár. G. A. urnak, Karavukova. K. A. urnak, Orosháza. A. M. urnak, N.-Kovácsi. V. Gy. urnak, N.-Komlós. R. B. L. urnak, Atkár. K. Gy. urnak, Jászberény. Z. F. urnak, N.-Kér. U. L. urnak, Czegléd. H. L. urnak, Szabadka. Magánlevelet irtunk.